

melyek hozzátartoznak a két város kulturális multjának teljes megismeréséhez. A múzeum szigorúan ragaszkodott ahhoz, hogy csak tényleg helyi műintézetekben és műhelyekben készült grafikai termékeket állítson ki és ezért mellőzte a külföldön nagy mennyiségben készült pest-budai vonatkozású metszeteket, színyomatokat és egyebeket. Kivételt ez alól csak Alt Rudolfnak pest-budai látképei tekintetében tett a múzeum, mert az ő vízfestményei és színes ceruzarajzai oly magas művészi színvonalon állanak, hogy ezt a követ-

kezetlenséget, azt hisszük, nem fogják rossz néven venni a kiállítás látogatói.

Az Iparművészeti Múzeum kiállítása magáért beszélő dokumentuma a régi Pest-Buda kulturális törekvéseinek. Örömmel látjuk, hogy régi iparosaink és iparművészeink általában a nyugateurópai kultúrával lépést tartani iparkodtak és ez jórészt sikerült is nekik. Épp azért érthetetlen, hogy alkotásaiknak eddig csak kevés gyűjtője akadt. Szeretnők, ha a múzeum kiállítása most már a lokális gyűjtés felé is terelné műbarátaink figyelmét.

DR. LAYER KÁROLY

AZ ASZTALOSMUNKA ANYAGA

Lakásaink berendezésében mindenféle anyagok előretörése ellenére még mindig a fa játssza a legfontosabb szerepet.

Pompás anyag a bútorfafa. Nemesak szépsége, tektonikája is nagyszerű. Szilárd és mégis hajlékony. Merev és mégis rugalmas. Tartós és könnyű. Szívós és hasadó.

Ezekért szeretik ősidők óta építőanyagának is, sőt egész házak építésére is: falastól, ajtóstul, mindenestül.

De ugyanezért szeretik a bútorokat készítő asztalosok is. Mert nemesak a régi, hanem a mai asztalos is igazi örömet érez a jó fán, jó szerszámon, ha azonfelül minden feltétele meg van adva a jó asztalosmunkának.

Az első legfontosabb tudnivaló a fáról, hogy az asztalos e munkaanyagának (az úgynevezett „műfának) tökéletesen száraznak kell lennie.

Évszázadokig jó a bútór, ha az asztalos kellő szárazságú deszkákat használt és a bútór készítésénél kellő lassúsággal, óvatossággal járt el.

A fa tudniillik igen nagy százalékban vizet tartalmaz. Hosszú, igen hosszú éveken át kell száraz, csapadékmentes, zárt, de levegős helyen tartani, hogy e nedvtartalmát elveszítse.

Az olyan fa, mely nem száradt elég ideig, csak lassan veszti el a víztartalmát — bútórállapotban — és akkor sejtjei összehúzódnak, a bútór fája „játsszik“. Ez annyit jelent, hogy hasadások, vetemedések, görbülések keletkeznek a bútór testén.

Lelkiismeretes asztalos tehát csak teljesen száraz fát használ. A régi jó asztalosok a saját padlásukon évtizedekig szárították a megvett deszkákat, mielőtt feldolgozták.

De nemesak az asztalosnak kell lelkiismeretesnek lennie. A bútór rendelőjének is nagy türelemmel kell megvárnia a munka elkészülését. Mert a bútór készítése közben is folyton száradnia kell minden részletének. Hiszen az asztalosmunka idején is vesz fel nedvességet a fa s eredendő alkata is hajlamossá teszi arra, hogy legbelül „játsszani“ kezdjen.

Tehát: soha se sürgessük az asztalost. Soha ne türelmetlenkedjünk a munka lassú készülete miatt. Így — és csakis így — kerülhetjük a felesleges károkat, civódásokat, pereskedést.

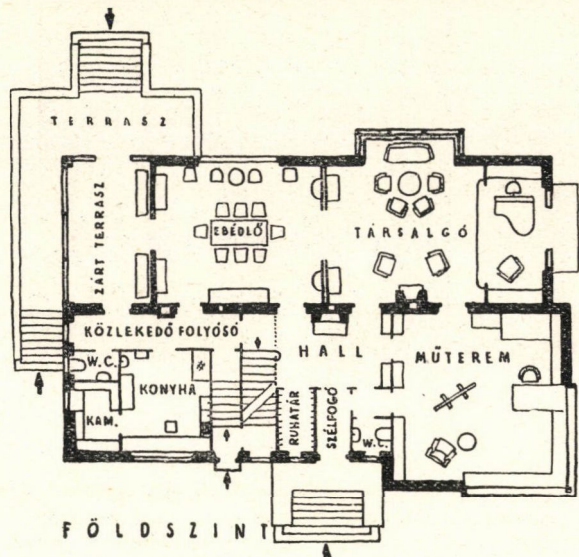
A bútórrendelés elsősorban bizalom kérdése. Másodsorban türelemé. Erkölesileg és jogilag is csak akkor felelős az asztalos az ő munkájáért, annak tartosságáért, ha a bútór szolid és szakszerű elkészítéséhez elegendő idő áll rendelkezésére.

Technikájában, szerkesztésében is igen érzékeny, sok körültekintést igénylő anyag a fa. Különösen a bútorasztaloság komplikált mesterség e miatt.

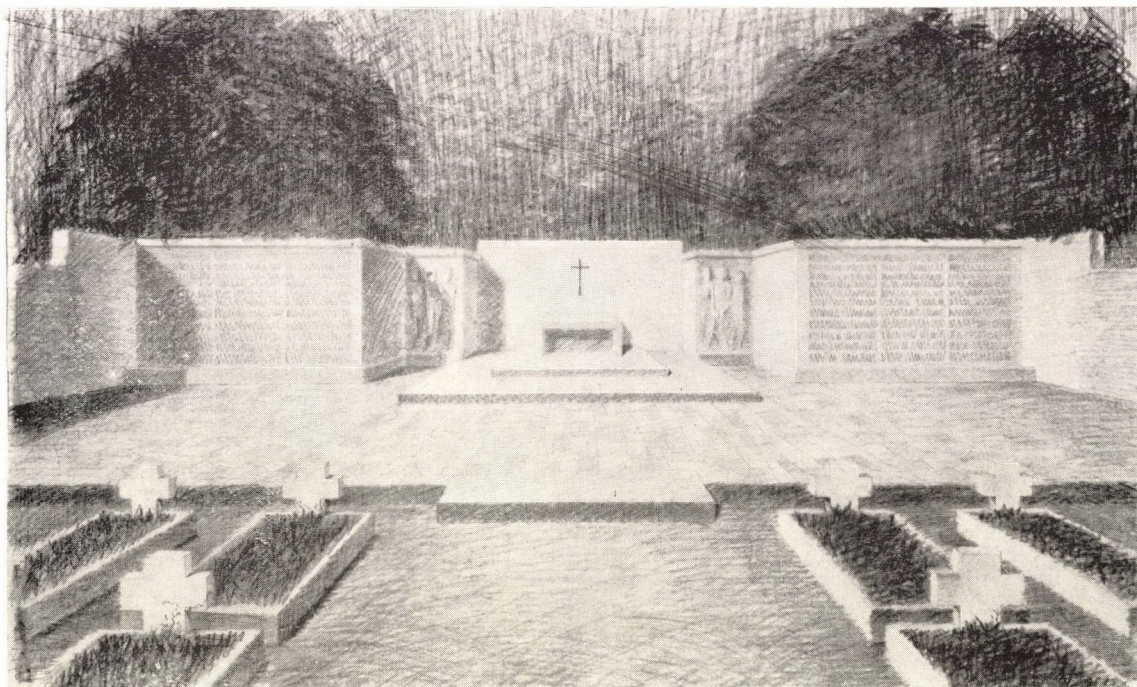
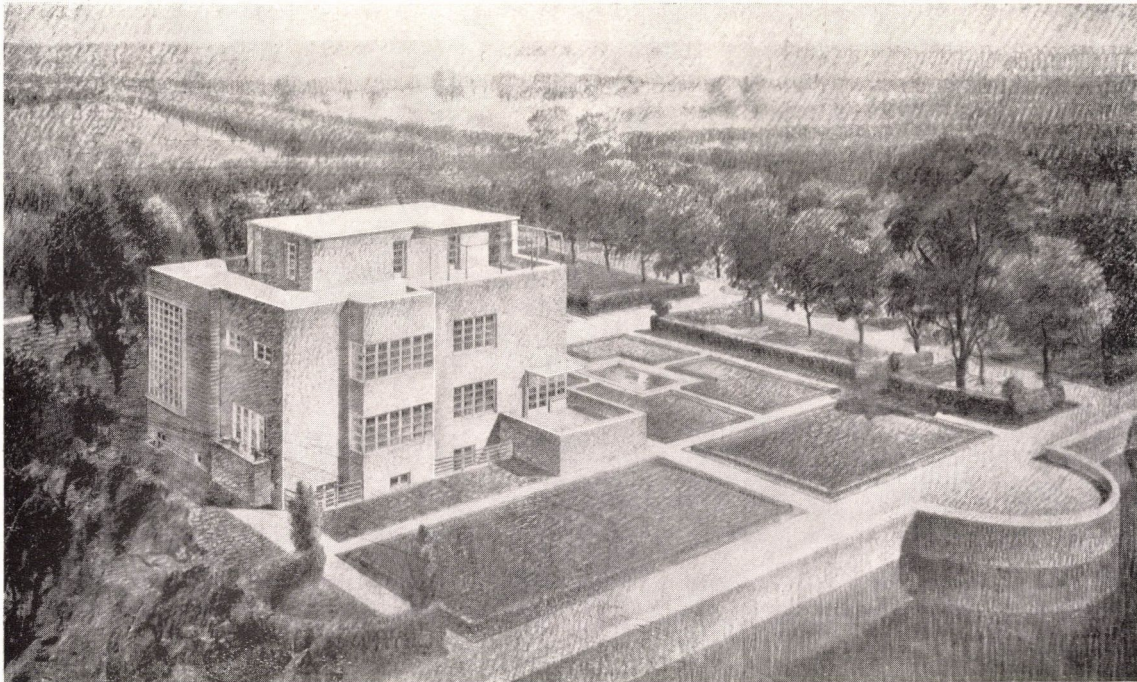
Felületes szemléletre minden asztal, szekrény úgy tűnik fel, mintha egyetlen rétegből, tömörfából állna. A valóságban ez nincs így. Csak a legolesőbb, az úgynevezett „puhafabútorok“, a fenyőfadeszkából készített bútórak állnak egyetlen rétegből.

Már a becesebb, az úgynevezett „keményfabútorok“ furnirozással készülnek. Tehát éppen a finomabb, tartósabb bútórak ilyenek.

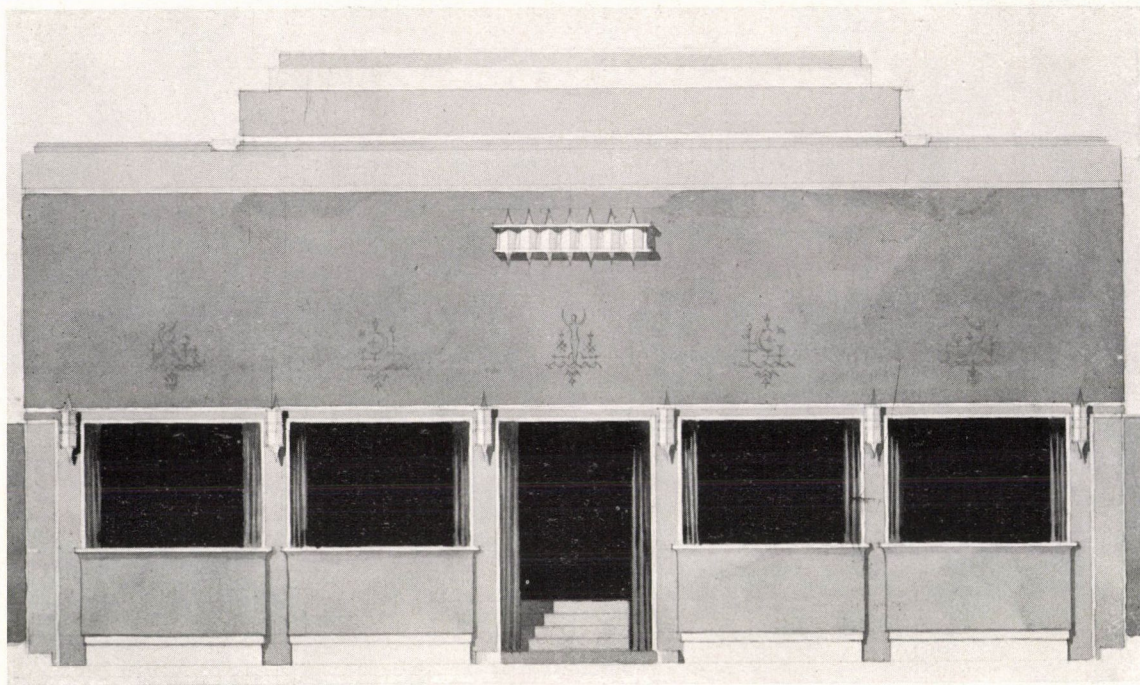
Az effajta bútórak tulajdonkép kétféle fát igényelnek. Egyik a belső, a „fa“. Ez többnyire vastaglemezű puhafa szokott lenni. Erre borul mindkét oldalán ellenkező száliránnyal a „vakfurnir“ és csak azután kerül legfelül a nemesfa „színfa“.

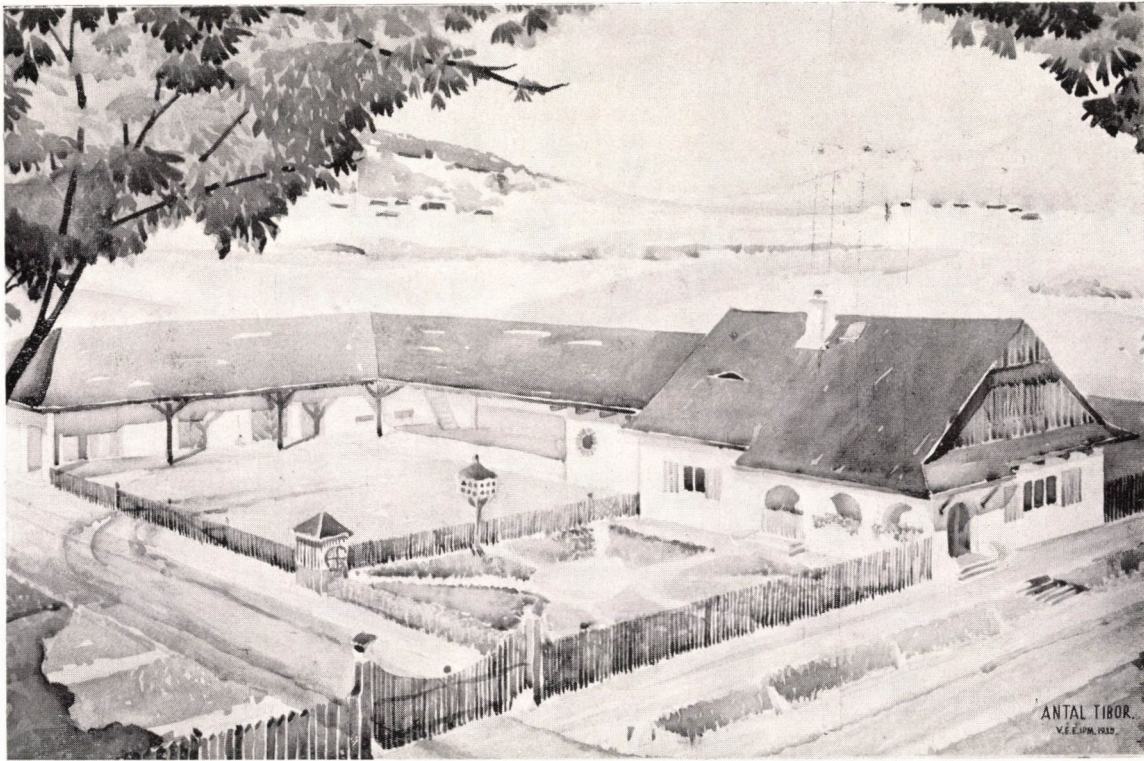
Alaprajz. Készült az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola építészeti szakosztályán. Tanár: Györgyi D.

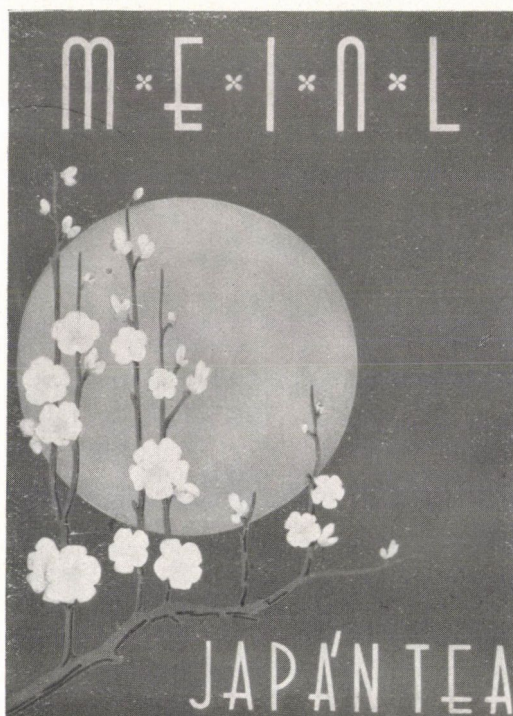
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent : Családi ház terve. Készült Györgyi Dénes tanár osztályán. Lent : Hősi emlékmű terve. Készült Weichinger Károly tanár osztályán. — Von der Jahreschluss-Arbeitschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben : Entwurf eines Familienhauses. Klasse Prof. D. Györgyi. Unten : Entwurf eines Heldendenkmals. Klasse Prof. K. Weichinger. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above : Design of a family house. Made in the class of Prof. D. Györgyi. Below : Design of Heroes' Monument. Made in the class of Prof. Ch. Weichinger.

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent : Tánchelyiség egyik páholyfala. Készült Szablya Frischauf Ferenc tanár osztályán. Lent : Nappali szoba 1 : 10 léptékű modellje. Készült Kaesz Gyula tanár osztályán. — Von der Jahreschluss-Arbeitschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben : Entwurf der Logenwand eines Tansaals. Klasse Prof. F. Szablya Frischauf. Unten : Modell eines Wohnzimmers im Masstabe 1/10. Klasse Prof. J. Kaesz. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above : Design of the boxside of a dancing room. Made in the class of Prof. F. Szablya Frischauf. Below : Model of a drawing-room in scale 1 : 10. Made in the class of Prof. Gy. Kaesz.

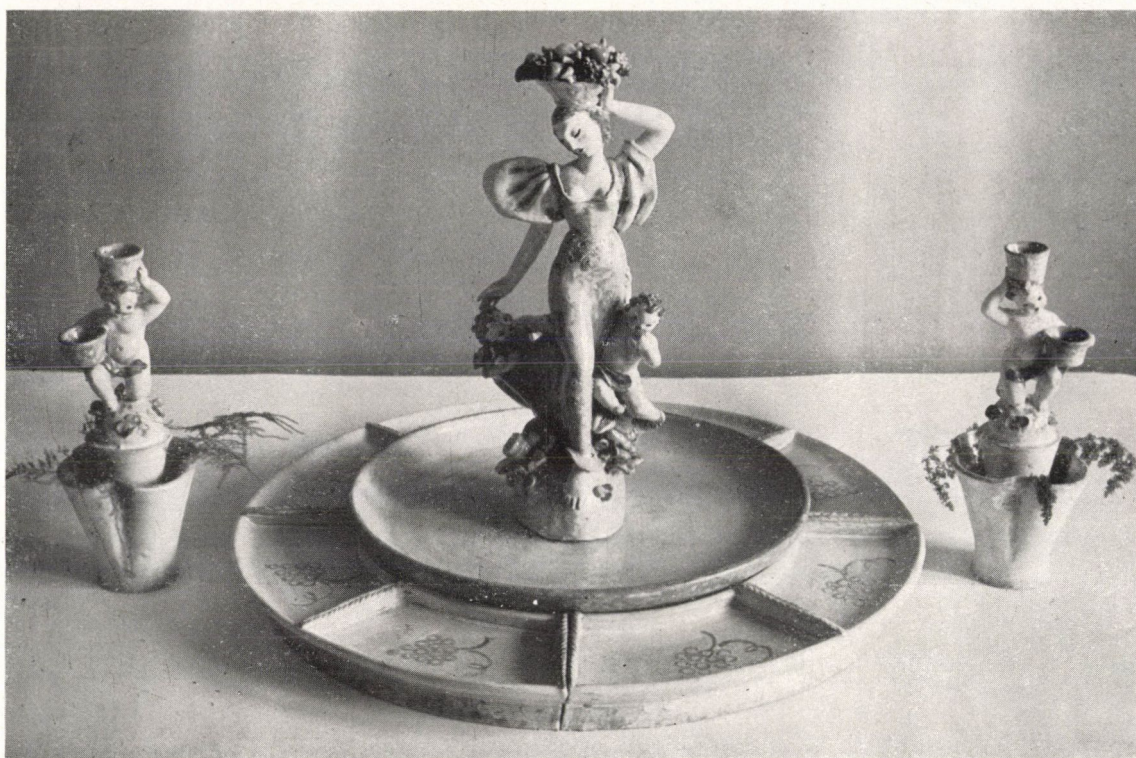
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent : Falusi ház terve. Készült Antal Dezső tanár osztályán. Lent: Csipke antependium. Készült Muhits Sándor tanár osztályán. — Von der Jahresschluss-Arbeitschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben: Entwurf eines Bauernhofes. Klasse Prof. D. Antal. Unten: Spitzen-Altarbehang. Klasse Prof. A. Muhits. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above: Design of a farmer's house Made in the class of Prof. D. Antal. Below: Lace antependium. Made in the class of Prof. A. Muhits.

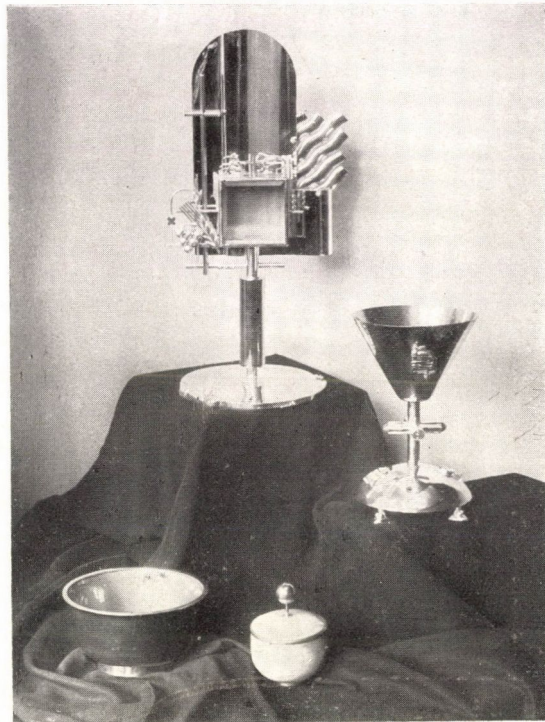
Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent balra és jobbra : Plakáttervek. Készültek Helbing Ferenc tanár osztályán. Lent balra és jobbra : Cégtáblatervek. Készültek Sándor Béla tanár osztályán. — Von der Jahresschluss-Arbeitsschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben, links und rechts: Plakatentwürfe. Klasse Prof. F. Helbing. Unten, links und rechts: Entwürfe für Firmentafeln. Klasse Prof. B. Sándor. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above left and right : Designs for posters. Made in the class of Prof. F. Helbing. Below left and right : Designs for sign boards. Made in the class of Prof. B. Sándor.

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent balra és jobbra : Plakettervek. Készültek Reményi József tanár osztályán. Lent balra és jobbra : Dekoratív szobrok. Készültek Simay Imre tanár osztályán. — Von der Jahreschluss-Arbeitsschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben links und rechts : Plakettentwürfe. Klasse Prof. J. Reményi. Unten links und rechts : dekorative Statuen. Klasse Prof. I. Simay. — From the year's end work show of the R. H. N. School of Applied Art. Above left and right : Plaquettes. Made in the class of Prof. J. Reményi. Below left and right : Decorative statues. Made in the class of Prof. I. Simay.

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent balra : Kút terve. Készült Mátrai Lajos tanár osztályán. Fent jobbra : Terrakotta figura. Készült Lux Elek tanár osztályán. Lent : Kerámia asztali készlet. Készült Orbán Antal tanár osztályán. — Von der Jahreschluss-Arbeitsschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben links : Entwurf eines Brunnens. Klasse Prof. L. Mátrai. Oben rechts : Terrakotta-Figur. Klasse Prof. E. Lux. Unter : Tischgerät, Keramik. Klasse Prof. A. Orbán. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above to the left : Design of a well. Made in the class of Prof. L. Mátrai. Above to the right : Terracotta figure. Made in the class of Prof. E. Lux. Below : Table-set, ceramics. Made in the class of Prof. A. Orbán.

Az O. M. Kir. Iparművészeti Iskola évvégi munkabemutató kiállításáról. Fent balra és jobbra : Üvegfestmények. Készültek Haranghy Jenő tanár osztályán. Lent : Ötvöstárgyak. A baloldaliak Csajka István, a jobboldaliak Pál Lajos tanárok osztályán készültek. — Von der Jahresschluss-Arbeitschau der Kön. Ung. Landes-Kunstgewerbeschule. Oben links und rechts : Glasmalereien. Klasse Prof. E. Haranghy. Unten : Goldschmiedearbeiten. Links aus Klasse Prof. St. Csajka, rechts Klasse Prof. L. Pál. — From the year's end work show of the R. H. School of Applied Art. Above left and right: Stained glass pictures. Made in the class of Prof. E. Haranghy. Below : Goldsmith's works. To the left made in the class of Prof. I. Csajka, to the right in the class of Prof. L. Pál.

Fent: Társulatunk pécsi iparművészeti, házipari és népművészeti kiállításáról. Az installációt Minár Pál tervezte. Lent: A kiskunhalasi esipkeház belseje. Tervezték Dallos Hanna és Mallász Gitta. — Oben: Von der Pécsér Kunstgewerbe-, Hausindustrie- und Volkskunst-Ausstellung der Landeskunstgewerbe-gesellschaft. Installation entworfen von P. Minár. Unten: Interieur in dem „Spitzenhause“ in Kiskunhalas. Entworfen von H. Dallos und G. Mallász. — Above: From the applied art, house industry and popular art exhibition at Pécs, arranged by the Hungarian Society for Applied Art. The installation designed by P. Minár. Below: Interior of the „Lace house“ at Kiskunhalas. Designed by H. Dallos and G. Mallász.

Tehát az, amit mi diófabútornak nevezünk, ha egy lapját keresztbemetszenék, azt mutatná, hogy kívül fedi be vékony diófából való furnírréteg. Ez a furnír, melyet a bútorfákból késsel, fűrészszel, vagy hámozás által készítenek, 0,7 millimétertől 4—5 milliméter vastagságig váltakozik. Ez lesz tehát a bútoron a bőrfelület, mely simára gyalulva, a bútor erezését, ragyogó, díszes színét, matt fényét vagy politúrját stb. hordozza.

De milyen gondossággal kell az asztalosnak eljárnia, mikor a bútort furnírozza! Mindig arra kell gondolnia, hogy — még ha a belül levő vakfa elkezdene is idővel száradni, játszani — ez a furnír ne repedjen s ne puffadjon fel. Ezért a jó bútorra nem is egy, hanem két réteg furnír kerül a vakfa mindegyik oldalára. Az egyik furnír „kontrázik“ a másikkal, illetve hasadásuk iránya: egyiké vízszintes, másiké függőleges („Contreplaqué“). Persze, számtalan egyéb körülmény is van, mely a tartóssághoz, az egészséges bútorhoz megkívánt feltétel.

Az eddig elmondottakból is kétségtelen, hogy az asztalosmunkát siettetni tulajdonképpen végzetes hiba. A száradás lassú processzus, melynek csak a kezdete esik a faraktárra, szárítókamrára. Folytatódik ez az asztalosműhelyben, a bútor feldolgozásának folyamán. Lelkiismeretes mester nem is tehet másként, mint hogy a bútort már a leszáradás után száradni hagyja. E száradásból eredő deformálódása (elferdülés, kajszulás) után gyalulja, egyengeti a fát. A vakfák, a színfák ráenyvezése alkalmával ugyancsak bizonyos száradási időre van szükség. De a fényezés (politúrozás) is, ha kellő gondossággal történik, minden fázisában újabb száradási szünetekkel jár. Természetes tehát, hogy mindezeket figyelembevéve, csak a teljesen laikus rendelő állhat elő azzal a kívánsággal, mely a „sürgős“, az „expressz“ hazaszállítást kívánja meg.

Ez az a kényes pont, mely annyira kedvez — a lelkiismeretlen bútorvállalónak. Az, aki a bútortáruházból, vagy a szokványmunkákat végző lelkiismeretlen műhelytulajdonosnál rendeli meg a bútort, többnyire biztató ígéretet kap a rövid terminusra való szállításra. Ennek persze meg is van a következménye, hogy a sebtiben elkészített s kellően ki nem száradt fabútor alig pár hónappal a szállítás után elkezd repedezni, vagy meghajlani. Előbb csak kézzel kitapogatható vetemedések s görbülések keletkeznek rajta, melyek lassan szemmel láthatókká válnak. Ajtók, fiókok rosszul zárnak, rések támadnak, az egész bútor pedig megrokkban. Perek, izgalmak és súlyos károsodások követik egymást gyors iramban.

Ezzel szemben a jó asztalos nem vállalhatja a munkát másként, mint csak minimálisan 3 havi szállításra és ebben a türelmetlen, kapkodó korban természetesen éppen ezek a lelkiismeretes mesterek járnak rosszabbul. Az iparművészeti szakértőnek s általában a dolgokkal tisztában lévő laikusnak is kötelessége azonban, hogy minden bútortáruhárlót s minden bútorrendelőt felvilágosítson a valóságról. Kötelesség ez a romlásnak indult ipar és általában a becsületes kézművesség szelleme érdekében.

DR. NÁDAI PÁL

Hárton szerettem olvasni a bibliát egyszerűen erre az ígéretem talált: előttem száz év elmúlása annyi, mint egy nap eltételese.

Illusztráció.

Készült az Orsz. Magy. Kir. Iparművészeti Iskola grafikai szakosztályán. Tanár: Helbing Ferenc.